

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

IV. De vitijs spei oppositis, speciatim de desperatione & præsumptione,
itemq[ue] de affirmatiuis præceptis ad spem & timorem pertinentibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

DV B I V M I V.

De vitiis Spei oppositis; speciatim de desperatione, & presumptione; itemq; de affirmatiuis praeceptis ad spem & timorem pertinentibus.

S. Thomas 2. 2. q. 20. 27. & 22.

68 **I**n his citatis tribus quaestionibus agit Sanctus Thomas, de praecipuis ad spem pertinentibus; quae duplicia sunt, quaedam negatiua, alia affirmatiua. Illis prohibentur vitia spei contraria, qualia sunt desperatio, & praesumptio; illud per defectum, hoc per excessum spei oppositum; de quibus singulis breuiter agendum.

Et quod ad desperationem attinet, affirmamus sequentia. I. Desperatio est vitium in voluntate situm, quo quis beatitudinem vltimam, tanquam bonum quoddam nimis difficile, vel etiam ad obtinendum proflus impossibile refugit, & quasi despicit, adeoque ab eius procuracione seu intentione desinit, vt recte docet Gregorius de Valentia q. 3. punct. 1. Vbi tamen de desperatione proprie sermo est, prout ab infidelitate seuuncta reperiri potest: alias enim despici supra beatitudo potest, etiam ex infidelitate, si quis eam non credat aut vile existimet.

69 **II.** Est autem desperatio ex suo genere peccatum mortale; & quidem in Spiritum Sanctum, ex dictis supra disput. praeced. quaestio. 8. dub. 7. post infidelitatem, & odium Dei, grauissimum; imo vtroque nobis quodammodo periculosius, iuxta S. Thomam q. 20. a. 3. Quin etiam probabile est, esse per se quoque grauiter infidelitate, ex dictis ibidem quaest. 8. dub. 2. sicut probabile est, virtutem spei simpliciter esse perfectiorem fide; licet contrarium a S. Thoma hic quaest. 20. a. 3. assertum, sit itidem probabile; eo quod infidelitas sit contra Deum secundum se; desperatio contra eundem, vt participatur a nobis. Oritur autem hoc peccatum facile, tum ex luxuria, quae immerfa voluptatibus carnalibus, contemnit & negligit coelestes; tum ex aedia, quae difficultate pugnae & laboris territa, respuit caelorum brauium, vt docet S. Thomas q. 20. a. 4. ex Gregorio lib. 3. 1. Moral. cap. 3. 1.

70 **III.** Desperatio, late loquendo, duobus modis accidit; primo solum virtualiter: cum quis videlicet ita peccatis immersus est tanquam si nulla alia beatitudo expectanda foret, licet formaliter & in actu quasi signato, nunquam eliciat illum actum voluntatis refugientis beatitudinem: quo modo de peruersissimo quoque dicimus, esse hominem desperatum, seu desperandum. Sed haec desperatio quamuis supponere possit & soleat multa peccata omissionis contra spem, quae moraliter tamen eadem reputantur cum peccatis, ex ea omissione consequutis; non est tamen formalis desperatio, licet virtualis dici pos-

sit, quia in effectu quasi aequualet formali.

71 **Secundo** accidit desperatio in actu quasi signato, & formaliter; idque vel cum iudicio erroneo contra fidem, v. g. Deum peccatori etiam legitime poenitenti veniam denegare, vel Deum praedestinare seu necessitare homines ad peccandum, siue etiam ad ipsam inferni damnationem, ante praedestinationem peccati &c. & tunc desperatio supponit peccatum infidelitatis; vel sine tali iudicio contra fidem; vt cum quis beatitudinem aspernatur, vel vt nimis difficilem, vel etiam vt impossibilem sibi, siue ob suam peculiarem, eamq; peruersam mentis dispositionem; siquidem non est aperte de fide, neminem induratum a Deo sufficiente gratia vnquam destitui, vt suo loco dictum; siue quia temere sibi persuadet, se reprobum esse, iuxta S. Thomam q. 20. a. 2.

72 **Differunt** autem illa duo desperationis genera, tum ex se ac sua natura, vt dictum; tum etiam aliquo modo secundum effectum; nempe quod per formalem desperationem, siue cum infidelitate siue absque ea accidat, amittitur habitus spei, tanquam per actum directe & formaliter contrarium spei, vt ex communi & certa supponit S. Thomas eadem q. 20. a. 2. non item per desperationem illam virtualem, cum non includat actum formaliter contrarium spei.

Ex quo sequitur, etiam per desiderium desiderio spei dub. 1. explicato contrarium, vt si quis ex prauo affectu erga seipsum, desideret perpetuo carere visione seu fruitione Dei, vt in perditissimo homine accidere potest, amitti habitum spei; etsi contrarium supponat Vasquez 3. par. disput. 43. num. 8. Secus videtur dicendum, si quis conspectum ac fruitionem Dei ex odio eiusdem respuat; hic enim affectus charitati potius, quam spei opponitur.

73 **III.** Etsi iuxta legem ordinariam, Deus nemini suam damnationem vt absolute futuram reuelat (qua de causa etiam, si qua fiat alicui, in hoc genere, reuelatio, ordinarie censenda erit, aut illusoria, & a diabolo profecta, aut comminatoria; adeoque conditionata, non absoluta, iuxta omnes) tamen absolute loquendo, nihil obstat, quo minus id fiat, vt habet communis Doctorum sententia; etsi neget Bonauentura in expositione textus Magistri 1. distinct. 48. apud Vasquez 1. 2. disp. 72. num. 15. Eo vero casuposito, talis quidem sperare aeternam beatitudinem, nec poterit, nec debet; cum spes sit desiderium efficax rei absolute possibilis haberi, ex dictis dub. 1. cuiusmodi desiderium in eo homine locum habere non potest; vt ex communi recte docet Arragonius hic q. 22. a. 1. contra Victoriam. Attamen is ipse interim etiam, proprie loquendo nec licite potest, nec debet desperare; hoc est, beatitudinem conuenienter absolute possibilem obtineri refugere, aut eam quouis modo ob difficultatem, aut impossibilitatem contemnere; hoc enim intrinsece malum est, vt docet etiam Arragonius ibidem. Quamuis, vt recte idem addit, & suo loco docuimus tom. 2. disp. 2. q. 6. du. 6. possit ille sua cum diuina voluntate humiliter conformando (ei enim absolute velle resistere non licet, vt ex parte notauit etiam Vasquez loc.

cit. & si frustra distingueas inter ea bona, quæ diuinitus decernuntur ante præscientiam liberæ cooperationis, & alia) in peccati sui ac finalis impenitentia iustam vindictam, nolle saluari; quæ est materialis quædam desperatio: non tamen interim pro loco & tempore omitendo actus simplicis amoris ac desiderij erga beatitudinem; hos enim nihilo minus quam antea, subinde elicere poterit atque etiam debet: sicut tenetur ad alia præcepta seruanda, aliosque debitos virtutum actus exercendos, vt ex comuni recte etiam docet Vasquez loc. cit.

75 IV. Quod vero asserit Augustinus libro 21. de Ciuit. cap. 24. & absolute approbat Arragonius loc. cit. quod si Ecclesia certo cognosceret, quinam ex viuentibus ad æternam mortem sint prædestinati, non magis oraret pro illis, quam pro diabolo; intelligendum est de oratione, qua pro illis efficaciter petatur vltima beatitudo, seu gratia congrua vsque ad finem perseuerans, non autem qua petantur alia secundariæ gratiæ, v. g. abstinendi à singulis peccatis mortalibus, exercendi hos aut illos virtutum actus, &c. hæc enim vt præscitus nihilominus facere teneretur, ita etiam & ipse sibi, vt eidem alij, pro renata, procurare tenerentur. Ad eundem modum accipiendum est, quod loc. cit. num. 17. absolute tradit Vasquez, eiusmodi reprobis posse quidem nos beneficium correctionis fraternæ impendere; attamen non teneri, quia nulla sit spes emendationis. Imo vero, quia nihilominus de singulis peccatis loquendo, spes esse posset emendationis, sicut & minoris supplicij in inferno luendi, vtique teneremur illum, non minus corripere, quam se ipse emendare.

76 Iam vero quod ad præsumptionem, spei per excessum oppositam attinet, breuiter itidem, noto sequentia. I. Præsumptio ex superbia oriri consueta, iuxta S. Thomam quæstione 21. articulo 4. in proposito, est vitium, quo quis diuinæ bonitati & virtuti nimium confisus, sperat se à Deo bonum quodpiam consequiturum, aut saltem eo modo consequiturum, quod, vel quo modo secundum legem Dei ordinariam obtineri non potest, ex S. Thoma quæstione 21. a. 1. Estque peccatum mortale ex suo genere, & in Spiritum Sanctum, ex dictis disp. 1. q. 8. dub. 7. leuius tamen desperatione, eo quod illa iusticiam, hæc misericordiam, magis quodammodo Deo propriam & connaturalem perfectionem, lædat, vt docet S. Thomas q. 21. a. 2. ex communi.

77 II. Præsumptio varijs modis contingere potest; & in genere quidem duobus; salua nimirum fide, & cum expressa infidelitate, iuxta S. Thomam quæstione 21. articulo 1. & 2. vt in simili de desperatione dictum. In specie autem contingit quatuor, vel quinque modis, vt ex parte etiam tradit S. Thomas a. 1. cit. 1. Si quis speret à Deo consequi gratiam, vel beatitudinem, proprijs naturæ viribus, vt faciebant olim Pelagiani. Et quamuis S. Thomas eodem articulo 1. significet, talem præsumptionem, qua quis de suis viribus nimium confidat, opponi magnitudini, id tamen intelligendum videtur, nisi bona

ita temere sperata supernaturalia sint, quæ proinde à solo Deo principaliter sperare iubemur; præsertim quando talis præsumptio ipsi etiam si dei repugnat, 2. Si quis indebito modo speret à Deo supernaturalia, vt remissionem peccatorum sine penitentia, gloriam sine proprijs meritis; quæ est præsumptio Lutheranorum, deterior iuxta S. Thomam cit. articulo 1. ad 1. præsumptione Pelagianorum; cum per illam ipsi virtuti diuinæ derogetur, per hanc solum extollatur virtus propria. Quod enim aliquis innitatur diuinæ virtuti ad consequendum id, quod Deo non conuenit, hoc est diminuire diuinam virtutem, inquit S. Thomas loc. cit. 3. Si quis à Deo speret peculiare auxilium ad peccandum; quæ est præsumptio Calvinistarum. 4. Si quis à Deo superbe speret tanta bona, quanta secundum ordinariam Dei providentiam, nulli possint contingere; v. g. gloriam B. Virginis, iuxta dicta tom. 2. disput. 6. quæst. 4. dub. 4. de gratia 5. Si quis nullum peccandi finem faciens, adeoque impenitens, adhuc tamen se non minus certo saluū fore, veniamque non minus facile impetraturum speret, quam si nihil peccasset; licet interim propositum penitentia expresse non excludat: quæ virtualis quædam præsumptio est; & per se absque infidelitate consistit; cum præcedentes sine ea nunquam, aut certe non ita facile & frequenter reperiantur, vt docet etiam Gregorius de Valentia hic q. 3. punct. 3.

III. Illi vero qui ex fragilitate, sub spe veniæ (nō vt formali motiuo peccandi, sed vt minuate timorē, alioqui ex consideratione diuinæ iustitiæ oriri solitū) peccant, cum proposito formali, aut virtuali ipsius penitentia; vel etiam ideo libentius peccant, quod iam simile peccatū commiserint, eadem opera consistendum, non peccant in Spiritum Sanctum: imo illi eo ipso, quod habent voluntatē minus in peccato obfirmatam, ceteris paribus minus peccant, iuxta S. Thomam q. 21. a. 2. ad 3. hi vero tametsi conuincantur habere animū male dispositum, quasi videlicet peccata vitare non soleant, nisi ob humanum pudorem; tamen non ideo circumstantia illa, per se peccatum mortaliter videtur aggravare; cum id re ipsa non sit aliud, quam nouæ erubescentiæ metu solutum, facilius peccare.

IV. Formali præsumptione scepto negatiuo Spei opposita amittitur habitus spei; non autem præsumptione materiali vel virtuali, vt in simili superius de desperatione dictum, ex communi.

80 Quod vero ad tertium, scilicet præcepta affirmatiua, ad spem & timorem spectantia attinet, statuimus sequentia. I. Affirmatiuum præceptum spei obligat, 1. quando quis aliqua grauiore tentatione desperationis infestatur; quod præcipue accidere solet in articulo mortis, vt re & Valentia hic q. 4. punct. 1. etsi fortasse omisso Spei non sit peccatum distinctum à peccato desperationis inde consequuto, 2. probabiliter etiā, quando quis primum in vita de spei ratione & necessitate cogitat; non autem præcise in primo instanti vsus rationis; vt contra Bannem, & alios docet ibidem Valentia, & dictum tom. 2. disp. 4. q. 5. dub. 4.

de peccatis. 3. Per accidens saepe obligat, quotiescunq; ad vincendâ aliquâ tentationē, aut præceptum aliquod seruandum, necessarius est actus spei. Quamquam tunc eum actum prætermittente, non est peccatum distinctum à peccato consequente, ad quod vitandum actus spei requirebatur vt ex comuni, generatim dictum tomo 2. disp. 4. q. 2. dub. 1. n. 17.

81 II. Eodem modo præceptum affirmatiuum timoris obligat, quando vel graui tentatione præsumptionis animus pulsatur; aut alioqui ad vincendam tentationem, vel præceptum seruandum necessarius videtur timoris actus. Alias autem præceptum timoris tam seruiliis, quam filialis, per se non obligare, probabilius censet Valentia loc. cit. contra Bannem hic quæst. 22. artic. 2. Cur autem, & qua ratione Sanctus Thomas ibi-

dem a. 1. & 2. asserat, in ipsa prima legislatione à Deo præceptum formale (sub expressis scilicet verbis præceptiuis) de spe aut seruili timore nec datum, nec dandum fuisse, colligi potest ex dictis in simili de fide quæstio. 7. dub. 3. & alijs, quæ docuimus tom. 2. d. 5. quæstione 3. dub. 2. num. 21.

82 III. Per peccata præceptis solum affirmatiuis spei opposita, spes non amittitur, vt etiam de fide dictum. Etsi per accidens, quotiescunq; peccato infidelitatis fides amittitur, ex consequenti etiam amittatur habitus spei; sicut & charitatis, aliarumque omnium virtutum infusarum: cum isti habitus omnes supponant habitum fidei, vt cum Sancto Thoma quæst. 4. a. 7. & q. 17. a. 7. & 8. dictum dub. 1. & supra de fide q. 6. dub. 2. Atque hæc de spe.

QVÆSTIO II.

De Charitate secundum se; eiusque subiecto, tam proximo, quam remoto; itemque de causa efficiente, augmento, diminutione, & corruptione eiusdem.

Sanctus Thomas 2. 2. q. 23. 24.

Absoluetur hæc quæstio sex dubitationibus. I. An, & qualis, cuiusq; obiecti virtus sit Charitas; an sit vera amicitia inter Deum & hominem; an sit vna virtus; eademq; perfectissima omnium, an forma virtutum II. An præter Charitatem virtutem Theologicam, dentur alij habitus amoris amicitie erga Deum, vel proximum. III. De subiecto Charitatis, tam proximo, quam remoto; specialim an eiusdem speciei & intensio sit in via & in patria. IV. De productione & augmento charitatis; an à solo Deo producat; quomodo item & quantum charitas augetur, siue intendi possit. V. Vtrum quolibet actu charitatis charitas in hac vita augetur; & quomodo. VI. An, & quomodo charitas possit diminui, & amitti, siue corrumpi.

DVBIVM I.

An, & qualis virtus secundum essentiam sit charitas; an item sit vera amicitia inter Deum & hominem; an sit vna virtus; eademq; perfectissima omnium, ac forma virtutum.

S. Thomas 2. 2. q. 23. aa. 8.

1 **A**ccepitur charitas in præsentī pro ea virtute, seu vi, qua Deum amore benevolentie diligimus; ad cuius essentiam ac proprietates declarandas, iuxta ordinem quæstionum in hac dubitatione propositorum, sequentes assertiones ex mente S. Thomæ statuimus.

2 **A**SSERTIO I. Charitas est aliquid creatum, in anima hominis iusti inhærens, & quidem permanenter, velut habitus. Ita docet S. Thomas q. 23. a. 2. ex comuni omnium Doctorum, contra Magistrum in 1. dist. 17. qui putauit, charitatem non esse habitum aliquem creatum, sed ipsum Spiritum Sanctum immediate in nobis efficientem actum charitatis; cuius sententiam etiam Scotus, & alij

nonnulli ibidem probabilem existimarunt.

Sed posita assertio est iam adeo certa, vt quoad priorem partem plane sit de fide, & aperte definita in Concilio Tridentino sess. 6. c. 7. vbi dicitur; Charitatem diffundi in cordibus eorum, qui iustificantur, atq; ipsi inherere, & in ipsa iustificatione hæc omnia simul infusa accipere hominem &c. fidem, spem, & charitatem. Et Canone 11. habetur: Si quis dixerit, homines iustificari vel sola imputatione iusticie Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, qua in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atq; illis inhereat, &c. anathema sit. Idem sumitur ex scriptura ad Rom. 5. v. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum, &c.